

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent: CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 720 din 26 OCTOMBRIE 2009

HOTĂRÂREA
din 26 mai 2009
în Cauza Amanalachioai împotriva României
(Cererea nr. 4.023/04)

În Cauza Amanalachioai împotriva României,
Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: Josep Casadevall, președinte, Elisabet Fura-Sandström, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvin Gyulumyan, Egbert Myjer, Luis López Guerra, judecători, și din Santiago Quesada, grefier de secție,
după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 5 mai 2009,
pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

P R O C E D U R A

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 4.023/04) îndreptată împotriva României, prin care un cetățean al acestui stat, domnul Valentin Amanalachioai (*reclamantul*), a sesizat Curtea la data de 5 noiembrie 2003 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul se plânge în special de imposibilitatea de a obține înapoierea fiicei sale minore care locuiește în prezent la bunicii săi materni.

4. La data de 3 mai 2006, Curtea a hotărât să îi comunice cererea Guvernului. Invocând prevederile art. 29 § 3, aceasta a hotărât să fie analizate în același timp admisibilitatea și temeinicia cauzei.

Î N F A P T

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamantul s-a născut în anul 1968 și locuiește în Botoșani. Este sergent în poliția de frontieră din Botoșani.

6. Reclamantul s-a căsătorit cu A.D. Cuplul a avut o fiică, D., născută la data de 28 august 1994. La data de 14 ianuarie 1999, A.D. a decedat în urma unei leucemii, iar copilul a rămas cu tatăl său în Botoșani.

7. La data de 27 ianuarie 2001, reclamantul și-a dat acordul pentru ca D. să își petreacă vacanța școlară la bunicii săi materni, soții D. (*bunicii*), în vârstă de 62 de ani la data respectivă, în satul Oncești, comuna Bârsana, în județul Maramureș.

8. La data de 4 februarie 2001, bunicii l-au informat pe reclamant că nu aveau de gând să i-o mai înapoieze pe D.

9. La data de 5 februarie 2001, reclamantul a depus o plângere penală la poliția Bârsana împotriva bunicilor, acuzându-i că o țin pe D. fără drept.

10. La data de 6 februarie 2001, poliția l-a informat pe reclamant că, la o întrevedere cu bunicii, aceștia și-au exprimat refuzul de a restitui copilul. Pe de altă parte, poliția l-a sfătuit pe reclamant să depună o cerere la Judecătoria Sighetu Marmăției pentru ca aceasta să stabilească reședința copilului.

11. La data de 24 noiembrie 2001, reclamantul s-a căsătorit cu B.I. Cuplul a avut un copil la data de 26 iunie 2002.

A. Cererea de ordonanță președințială a reclamantului pentru a obține înapoierea imediată a copilului

12. La data de 7 februarie 2001, întemeindu-se pe art. 98 și 103 din Codul familiei (CF), reclamantul a sesizat Judecătoria Sighetu Marmăției cu o cerere de ordonanță președințială în contradictoriu cu bunicii, prin care urmărea restituirea imediată a lui D. În subsidiar, el a cerut să aibă contacte cu fiica sa și un drept de vizitare în fiecare săptămână. Bunicii au susținut că reclamantul consimțise să le-o încredințeze pe D. pentru o perioadă nedeterminată și au arătat că ei beneficiau de condiții materiale mai bune pentru a crește copilul.

13. Prin ordonanța președințială din data de 1 martie 2001, judecătoria a admis acțiunea reclamantului și a dispus ca bunicii să înapoieze copilul tatălui său. Aceasta a constatat că reclamantul își dăduse acordul numai pentru ca D. să își petreacă vacanța la bunici, că ea frecventa grădinița în Botoșani și că, în orice caz, aceștia nu au formulat o cerere reconvențională pentru a obține încredințarea copilului. Instanța a statuat că din probele prezentate în speță rezulta că reclamantul îi putea asigura fiicei sale condiții de viață normale, că avea grijă de ea și că refuzul bunicilor de a-i restitui copilul se datora suferinței cauzate de decesul fiicei lor.

14. Bunicii au introdus apel. Prin Decizia din data de 20 aprilie 2001, Tribunalul Maramureș, după ce a constatat că reclamantul nu fusese niciodată decăzut din drepturile sale părintești, a confirmat ordonanța. Ordonanța președințială din data de 1 martie 2001 a rămas definitivă prin nerecurare.

15. La data de 1 martie 2001, reclamantul a solicitat unui executor judecătoresc să pună în executare ordonanța președințială. La data de 7 martie 2001, executorul, însoțit de reclamant și de agenții de poliție din Bârsana, s-a deplasat la grădinița la care bunicii o înscriseseră pe D., însă aceasta era absentă. Mai mult, acesta nu a găsit pe nimeni la domiciliul bunicilor. Executorul a amânat executarea pentru data de 19 martie 2001, însă la această dată a refuzat să continue executarea. La datele de 1 și 20 aprilie 2001, reclamantul i-a solicitat executorului, fără succes, să continue executarea.

16. La datele de 23 și 24 mai 2001, cu ocazia unor noi încercări de executare, executorul judecătoresc a constatat refuzul bunicilor de a restitui copilul, pe motivul că au sesizat Tribunalul Maramureș cu o acțiune privind încredințarea copilului. La 19 și 20 iulie 2001, executorul judecătoresc s-a deplasat la domiciliul bunicilor, însă aceștia lipseau. La data de 3 august 2001, executorul judecătoresc l-a informat pe reclamant că ordonanța președințială nu mai putea fi executată pe motivul că, prin Hotărârea din data de 8 iunie 2001, instanța i-a respins acțiunea privind înapoierea copilului (vezi paragraful 25 de mai jos).

17. La data de 28 august 2001, la aniversarea lui D., reclamantul s-a deplasat la domiciliul bunicilor. La insistențele reclamantului, D. a ieșit din casă. Reclamantul a luat-o pe D. de mână și a vrut să iasă în stradă. Bunicii s-au repezit asupra lui, au luat copilul de cealaltă mână și au început să îl tragă înăuntru. I-au chemat pe vecini în ajutor. Reclamantul

i-a dat drumul copilului și a urcat într-un taxi care îl aștepta. Conform spuselor reclamantului, bunicul a continuat să arunce pietre înspre mașină.

18. Cu ocazia acestui incident, D. a suferit leziuni care au necesitat 17 zile de îngrijiri medicale. Reclamantul și bunicii au depus plângeri penale, acuzându-se reciproc de lovituri și leziuni asupra lui D. și de insulte. La data de 15 ianuarie 2002, Parchetul Militar Oradea a dispus neînceperea urmăririi penale în favoarea reclamantului, cu motivarea că bunicii și-au retras plângerea penală. Reclamantul și-a retras, de asemenea, plângerea penală împotriva bunicilor.

B. Acțiunea reclamantului împotriva bunicilor în vederea restituirii copilului

19. La data de 7 februarie 2001, întemeindu-se pe art. 98 și 103 din CF, reclamantul a sesizat Judecătoria Sighetu Marmăției cu o acțiune având ca obiect înapoierea copilului, îndreptată împotriva bunicilor.

1. Procedura în fața instanțelor de drept comun

20. Prin Sentința din data de 1 martie 2001, judecătoria a admis acțiunea reclamantului. Aceasta a luat notă că reclamantul era funcționar la Ministerul de Interne și că beneficia de resurse financiare suficiente pentru a îi oferi copilului condiții de viață normale, atât pe plan material, cât și afectiv. Pe de altă parte, instanța a constatat că reclamantul își dăduse acordul pentru ca fiica sa să locuiască la bunicii săi materni numai în perioada vacanței.

21. Bunicii au formulat apel.

22. La dosar a fost depus un raport ce rezulta dintr-o anchetă socială efectuată la data de 27 februarie 2001 la domiciliul bunicilor de secretarul Primăriei Bârsana, medicul comunei Bârsana și șeful poliției Bârsana. Raportul descria familia bunicilor și le enumera bunurile mobile și imobile, precum și resursele financiare. De asemenea, acesta menționa că bunicii nu sufereau de boli contagioase sau infecțioase. Raportul conchidea că bunicii beneficiau de venituri suficiente pentru a îi asigura copilului un nivel de viață normal, precum și o bună educație și propunea ca D. să fie lăsată să locuiască cu bunicii ei. În dosar nu există nicio mențiune a persoanei sau a autorității care a dispus această anchetă.

23. La termenul de judecată din data de 8 iunie 2001 au fost audiați: martorul G.I., propus de bunici, și martorii M.R., directoarea grădiniței lui D. din Botoșani, și B.I., soția reclamantului, propuși de acesta. Martorul G.I. a declarat că reclamantul își dăduse acordul pentru ca copilul să locuiască la bunicii săi, în timp ce martorii M.R. și B.I. au declarat că reclamantul își dăduse acordul ca minora să petreacă numai perioada vacanței la bunicii săi.

24. Reclamantul a solicitat amânarea termenului de judecată, pe motivul că ancheta socială efectuată la domiciliul său nu fusese încă depusă la dosar. Acesta a solicitat și audierea martorului A.V. Instanța a respins aceste cereri fără a motiva și a acordat cuvântul pe fond.

25. Prin decizia pronunțată în aceeași zi, tribunalul a admis apelul bunicilor și a respins acțiunea reclamantului. După ce a înlăturat declarația lui B.I. pentru lipsă de imparțialitate, instanța a reținut că reclamantul își dăduse acordul pentru ca D. să locuiască cu bunicii săi și că, din acest motiv, aceștia nu o țineau fără drept. Instanța a statuat următoarele:

„(...) interesul minorei (...) nu este acela de a se întoarce la tatăl său în Botoșani, în apartamentul cu două camere închiriat de acesta, întrucât la această vârstă nu se poate descurca singură, atunci când tatăl lipsește ziua sau noaptea de acasă, fiind plecat la serviciu. Intimatul nu a acționat în interesul fiicei minore și ca o persoană responsabilă atunci când, la 21 decembrie 1999, a vândut apartamentul cu 4 camere (...) situat în Sighetu Marmăției (...) și s-a mutat în Botoșani, fără măcar să cumpere un apartament (...) pentru asigurarea unor condiții favorabile de locuit pentru copil și pentru sine, preferând să închirieze un apartament cu două camere în același oraș și să își cheltuiască banii cu plata chiriei. ”

26. Tribunalul a constatat că reclamantul nu putea să îi ofere fiicei sale aceleași condiții materiale și morale ca și bunicii acesteia, de care D. era foarte atașată.

27. Întemeindu-se pe Decizia din 8 iunie 2001, bunica i-a solicitat Primăriei Bârsana să o numească curatoarea lui D. Prin Decizia din 28 august 2001, primarul a numit-o curatoarea copilului. Reclamantul a contestat această decizie în fața autorităților administrative județene care l-au informat că nu sunt competente să anuleze un astfel de act și că acesta trebuia să sesizeze în acest sens instanțele naționale.

28. Reclamantul a formulat recurs împotriva Deciziei din 8 iunie 2001, menționată mai sus. Acesta arăta că, în temeiul art. 98 din Codul familiei, el avea dreptul să își exercite drepturile părintești asupra copilului, dar că era împiedicat prin reținerea lui D. de către bunicii ei.

29. Prin Decizia rămasă definitivă din data de 23 octombrie 2001, Curtea de Apel Cluj i-a respins recursul. Curtea de apel a statuat că D. locuia la bunicii ei din luna ianuarie 2001, că aceasta se integrase în familia lor și în viața socială a satului în care aceștia locuiau și că ea a refuzat să se întoarcă la tatăl său, așa cum reieșea din procesul-verbal întocmit de executorul judecătoresc cu ocazia încercărilor de a asigura înapoierea copilului. Pe de altă parte, constatând că între părți se afla pe rol și o altă procedură referitoare la încredințarea copilului (vezi paragrafele 37-40 de mai jos), curtea de apel a apreciat că, „pentru moment“, era în interesul copilului să rămână să locuiască la bunicii săi.

30. La cererea Direcției Județene pentru Protecția Drepturilor Copilului Botoșani (*DJPDC Botoșani*), o asistentă socială de la Direcția Județeană pentru Protecția Drepturilor Copilului Maramureș (*DJPDC Maramureș*) s-a deplasat la data de 4 septembrie 2002 la domiciliul bunicii și a întocmit un raport cu privire la situația lui D. Asistenta a observat că bunica dădea dovadă de un mare interes pentru a o crește și educa pe D., care frecventa școala cu rezultate bune. În plus, din discuțiile avute cu copilul rezulta că acesta avea reticențe în privința tatălui său, pe motivul că acesta avusese un comportament violent în timpul vizitelor sale. În urma uneia dintre aceste altercații, copilul suferise un traumatism care a necesitat 17 zile de îngrijiri medicale, așa cum rezultă dintr-un certificat medical (vezi paragrafele 17 și 18 de mai sus). În ultimul rând, raportul menționa situația financiară a bunicii care puteau să îi ofere nepoatei lor condiții de viață normale.

31. La data de 6 septembrie 2002, un asistent social și un psiholog de la DJPDC Botoșani au efectuat o anchetă socială la domiciliul reclamantului și au estimat că din punct de vedere material, moral și social, condițiile în care locuia cu familia sa erau satisfăcătoare pentru a crește un al doilea copil. Ei au notat că interesul superior al copilului era să locuiască cu tatăl său și au subliniat că DJPDC Botoșani ceruse sprijinul DJPDC Maramureș, poliției și Autorității Tutelare Bârsana pentru a obține înapoierea lui D., trimițându-se o copie a Sentinței definitive din 30 ianuarie 2002 a Judecătoriei Botoșani (vezi paragraful 39 de mai jos). În lipsa unui răspuns în termenul de 30 de zile prevăzut de lege, a fost depusă o nouă cerere la autoritățile menționate mai sus. Până la data redactării raportului, numai Autoritatea Tutelară Bârsana a răspuns, trimițând o copie a Sentinței din 22 mai 2002 a Judecătoriei Sighetu Marmăției (vezi paragraful 41 de mai jos).

2. Procedura în fața Curții Supreme de Justiție

32. La data de 23 octombrie 2002, procurorul general de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a admis cererea reclamantului de a formula un recurs în anulare împotriva Deciziei definitive din 23 octombrie 2001. El a arătat că instanțele comiseseră grave erori de drept, ajungând astfel la o soluționare eronată a litigiului. El a subliniat mai ales că, în temeiul art. 98 și art. 101 alin. 1 din CF, în caz de deces al unuia dintre părinți, celălalt părinte exercită singur drepturile părintești și că reclamantul era cel care trebuie să ia deciziile în privința copilului său și să aibă grijă de el. În plus, art. 103 din CF prevedea că părinții aveau dreptul de a solicita înapoierea copilului de la orice persoană care îl reținea fără drept. Pe de altă

parte, reclamantul prezenta garanții financiare și morale pentru a își crește fiica. S-a subliniat și faptul că, în temeiul art. 44 alin. 1 din Constituție, creșterea copilului nu este numai o obligație, ci și un drept al părintelui. Este în primul rând de datoria părintelui de a se îngriji de dezvoltarea psihică și de a se ocupa de educația copilului. De asemenea, s-a subliniat că dreptul de a cere înapoierea copilului de la persoana care îl reține fără drept este imprescriptibil și că, în speță, interesul superior al copilului putea fi asigurat în același timp cu respectarea dreptului reclamantului de a își exercita drepturile părintești.

33. La data de 13 decembrie 2002, „colectivul de sprijin” al autorității tutelare a Primăriei Bârsana (vezi paragraful 55 de mai jos) a efectuat o anchetă socială la domiciliul bunicilor. În dosar nu există nicio mențiune cu privire la persoana sau autoritatea care a dispus această anchetă sau cu privire la alcătuirea colectivului de sprijin. Din acest raport de anchetă, semnat de primar și de secretarul primăriei, reieșea că copilul era foarte atașat de bunicii săi, care îi asigurau condiții de viață normale din punct de vedere material și moral.

34. La data de 19 mai 2003, Parchetul de pe lângă Judecătoria Sighetu Marmăției a ascultat-o pe D. Parchetul a reținut că D. era un copil „bine crescut, cu o stare de spirit pozitivă, comunicativ, spontan și cu un vocabular foarte bogat pentru vârsta sa”. D. a declarat că, în timp ce locuia la tatăl său, petrecea foarte mult timp închisă în casă, că nu putea avea mulți prieteni, că tatăl ei aducea femeile în casă și că uneori era violent cu ea. Aceasta mai spunea și că cea mai fericită zi din viața ei a fost aceea în care a plecat să locuiască cu bunicii ei, care o iubeau foarte mult.

35. La cererea reclamantului, la data de 21 ianuarie 2003, autoritatea tutelară a Primăriei Botoșani a efectuat o anchetă socială pentru a o depune la dosar în fața Curții Supreme de Justiție. Raportul a prezentat situația reclamantului la locul său de muncă și menționa că, în anul 2000, acesta locuia cu fiica sa într-un apartament de două camere cu chirie. Raportul a luat notă și de faptul că bunicii modificaseră numele copilului fără acordul tatălui său, înscriindu-l la școală cu propriul lor nume de familie. După ce a constatat că reclamantul s-a căsătorit și că a devenit proprietarul unui apartament cu 4 camere, autoritatea tutelară a evaluat climatul psihosocial al noii sale familii și a apreciat că ea oferea condițiile materiale și afective necesare pentru a crește copilul. Autoritatea tutelară a concluzionat că interesul superior al lui D. era să locuiască împreună cu tatăl său.

36. Prin Decizia din data de 20 iunie 2003, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul în anulare. Aceasta a reținut în primul rând complexitatea cauzei întemeiate pe art. 103 din CF, precum și că era incontestabil că atât reclamantul, cât și bunicii aveau un comportament social normal și că aveau o reală afecțiune pentru copil. Totuși, interesul superior al copilului impunea ca acesta să rămână să locuiască cu bunicii săi. Pentru a își motiva decizia, Curtea Supremă a considerat că reclamantul le ceruse bunicilor să se ocupe de fiica sa fără să precizeze pentru ce perioadă, că, în încercările sale de a recupera copilul, reclamantul a avut un comportament violent față de bunici și față de copil și că, dintr-un raport al DJPDC Maramureș, rezulta că, într-o tentativă a tatălui său de a îl recupera, copilul suferise leziuni ce au necesitat 15-17 zile de îngrijiri medicale (vezi paragraful 30 de mai sus). În plus, Curtea Supremă a constatat următoarele:

„(...) În prezent, reclamantul s-a recăsătorit, nu are în proprietate un imobil, ci locuiește cu chirie împreună cu actuala soție, în vârstă de 23 de ani, cu care are un copil de 11 luni (...) În prezent așadar, dacă s-ar admite punctul de vedere al recursului în anulare, minora ar fi crescută, practic, în condițiile în care, așa cum s-a arătat, reclamantul are un program extrem de încărcat de tânăra lui soție care mai are un copil (al ei, iar nu al altei femei) mult mai mic.

Absolut toate probatoriile administrate conduc la concluzia că minora este îngrijită în condiții optime de către bunicii materni, afecțiunea lor deosebită fiind particularizată și de

situația specială în care se găsesc, aceea de a îngriji copilul singurei lor fiice, moartă foarte tânără în împrejurări dramatice.

Rezultă așadar fără putință de tăgadă că, cel puțin pentru moment, este în interesul minorei ca ea să fie lăsată în mediul familial, social și școlar în care s-a aflat în ultimii ani și unde climatul în care crește este propice pentru dezvoltarea ei.”

C. Acțiunea bunicilor pentru a obține încredințarea copilului

37. În anul 2001, bunicii au sesizat Judecătoria Botoșani cu o acțiune împotriva reclamantului, solicitând încredințarea copilului și plata unei alocații lunare.

38. Judecătoria Botoșani a dispus anchete sociale la domiciliile celor două părți și a delegat o comisie rogatorie la Judecătoria Sighetu Marmației pentru a audia martori. La data de 27 septembrie 2001, autoritatea tutelară de pe lângă Primăria Botoșani a organizat o anchetă.

39. Prin Sentința din data de 30 ianuarie 2002, judecătoria a respins acțiunea bunicilor. Aceasta a apreciat că din declarațiile martorilor și din raportul de anchetă socială reieșea că reclamantul se ocupa foarte bine de copil. Instanța a statuat că din probe rezultă că reclamantul consimțise ca fiica sa să își petreacă doar vacanța la bunici. De asemenea, aceasta a constatat că la data de 28 august 2001 a avut loc o neînțelegere între părți, atunci când și-au disputat custodia și când copilul a fost ușor vătămat. Totuși, instanța a constatat că faptele nu putea fi stabilite cu claritate în măsura în care martorii prezenți erau susceptibili de parțialitate față de una sau cealaltă dintre părți.

40. Instanța s-a exprimat în felul următor:

„Însă, așa cum s-a statuat în practică, oricât de puternic ar fi atașamentul față de nepot, acest element nu constituie temei suficient pentru a fi înlăturat un părinte de la dreptul și obligația sa legală de a îl îngriji și educa în mod direct (...).

Conform prevederilor art. 98 alin. 2 din CF, dacă unul din părinți este mort, celălalt părinte exercită singur drepturile părintești.

Față de pârât nu s-a dispus decăderea din drepturile părintești și din probele administrate în cauză nu s-a constatat existența unor motive temeinice pentru a se dispune neîncredințarea minorei, în măsura în care nu este stabilit că menținerea copilului la tatăl său ar avea consecințe dăunătoare bunei dezvoltări fizice, creșterii și educării acesteia, pârâtul fiind o persoană respectabilă, căsătorindu-se pe parcursul procesului cu martora B.I. (...), având un loc de muncă bine plătit și preocupându-se de toate aspectele ce o privesc pe fiica sa.

Această sentință a rămas definitivă la data de 19 aprilie 2002, prin neapelare de către părți.”

D. Noua cerere de ordonanță președințială a reclamantului pentru a obține înapoierea copilului

41. La data de 8 aprilie 2002, reclamantul a sesizat Judecătoria Sighetu Marmației cu o nouă cerere de ordonanță președințială împotriva bunicilor pentru a obține înapoierea imediată a copilului. Prin Hotărârea din 22 mai 2002, instanța a declarat cererea inadmisibilă pe motivul că condiția de urgență nu era întrunită în speță din cauză că D. începuse cursurile școlii primare.

E. Plângerea penală împotriva bunicilor

42. Reclamantul a cerut de mai multe ori bunicilor să execute ordonanța președințială din data de 1 martie 2001, însă aceștia s-au opus.

43. La data de 8 martie 2001, reclamantul a sesizat Parchetul de pe lângă Judecătoria Sighetu Marmației cu o plângere penală împotriva bunicilor pentru nerespectarea unei hotărâri judecătorești, și anume ordonanța președințială din data de 1 martie 2001. La o dată neprecizată, parchetul a dispus neînceperea urmăririi penale în favoarea bunicilor, aplicându-le o sancțiune administrativă. Prin Decizia din 19 ianuarie 2002, Parchetul de pe

lângă Curtea de Apel Cluj a confirmat neînceperea urmăririi penale, cu motivarea că minora refuza să își părăsească bunicii și că, în orice caz, acțiunea reclamantului în restituirea copilului fusese respinsă de instanțele naționale la data de 23 octombrie 2001 (vezi paragraful 29 de mai sus).

F. Acțiunea bunicilor privind decăderea reclamantului din drepturile sale părintești

44. În anul 2004, bunicii au sesizat instanțele naționale cu o acțiune prin care au solicitat decăderea reclamantului din drepturile sale părintești. Reclamantul a formulat o cerere reconvențională, solicitând înapoierea imediată a copilului, arătând că se află în imposibilitatea de a își exercita drepturile părintești și, în mod special, dreptul de a crește și educa copilul într-un climat familial. El a subliniat că are dreptul să își crească copilul în noua sa familie, având în vedere că beneficia de un cadru potrivit în acest scop și a insistat asupra faptului că nu și-a mai revăzut copilul de mai mulți ani.

45. Prin încheierea de ședință din 26 noiembrie 2004, judecătoria a luat act de renunțarea la judecată a bunicilor. Recursul reclamantului împotriva acestei sentințe a fost admis prin Decizia din 17 noiembrie 2005 care a trimis cauza spre rejudecare în fața Tribunalului Botoșani.

46. La data de 28 februarie 2006, tribunalul a solicitat din partea DJPDC Botoșani o opinie asupra situației reclamantului. La termenul de judecată din 10 martie 2006, DJPDC Botoșani a informat instanța că îi era imposibil să facă verificările impuse de lege motivat de faptul că, deși domiciliul legal al copilului era la tatăl său, copilul trăia în fapt la bunicii săi, într-un alt departament. Aceasta a subliniat că reclamantul se afla în imposibilitatea de a își exercita drepturile părintești și că bunicii refuzau cu rea-credință să colaboreze cu instituția pentru a asigura contacte între copil și tatăl său.

47. Prin Sentința din 11 aprilie 2006, tribunalul a respins acțiunea bunicilor cu motivarea că aceștia nu aveau calitate procesuală activă. În ceea ce privește cererea reconvențională, instanța și-a declinat competența în favoarea Judecătoriei Botoșani.

48. Această instanță a delegat o comisie rogatorie pentru a asigura ascultarea lui D. de către Judecătoria Sighetu Marmăției. La data de 11 octombrie 2006, D. a declarat că dorește să rămână să locuiască cu bunicii săi.

49. Prin Sentința din data de 26 octombrie 2006, judecătoria a respins acțiunea reclamantului. Invocând art. 103 din CF, instanța s-a exprimat în felul următor:

„Chiar dacă atât pârâtul-reclamant, cât și reclamantii-pârâți sunt persoane cu un comportament social corespunzător, iar afecțiunea lor pentru minoră este reală, cu toate acestea criteriul interesului copilului este în sensul ca fetița să rămână în grija bunicilor materni. De altfel, în același sens stau chiar scrisorile înaintate instanței de către minoră prin care aceasta solicită să fie lăsată în continuare la bunicii materni, pentru care are o afecțiune aparte.

Toate probele administrate duc la concluzia că minora este îngrijită în condiții optime de către bunicii materni, afecțiunea lor fiind particularizată și de situația specială în care se găsesc, respectiv aceea de a îngriji copilul singurei lor fiice, decedată. Concluzionăm că, deși, cel puțin pentru moment, este în interesul minorei ca ea să fie lăsată în mediul familial, social și școlar în care s-a aflat în ultimii ani, climatul în care crește fiind favorabil acesteia.”

50. Reclamantul a declarat apel împotriva acestei sentințe. Invocând art. 97 alin. 1 și art. 98 alin. 2 din CF, acesta a subliniat că drepturile copiilor trebuie asigurate de părinții lor și că el trebuia să își exercite singur drepturile părintești. Prin Decizia din 7 mai 2007, Tribunalul Botoșani i-a respins apelul, cu motivarea că minora începuse să locuiască cu bunicii săi cu acordul reclamantului și că nimeni nu era vinovat pentru faptul că, odată cu trecerea timpului, s-a dezvoltat un puternic atașament între copil și bunicii săi. Analizând cauza în lumina prevederilor relevante din CF și a Legii nr. 272/2004 privind protecția și

promovarea drepturilor copilului, tribunalul a statuat că, deși reclamantul era capabil să se ocupe de copil, trebuia acordată prioritate interesului superior al copilului și, în primul rând, voinței sale. Tribunalul a reținut, în fine, că o ruptură brutală a raporturilor dintre copil și bunicii săi ar putea avea „consecințe dezastruoase asupra psihicului copilului“.

51. Prin Decizia definitivă din data de 19 septembrie 2007, Curtea de Apel Suceava a respins recursul reclamantului.

G. Acțiunea bunicii împotriva reclamantului privind plata unei pensii alimentare

52. În anul 2007, bunica lui D. a sesizat Judecătoria Sighetu Marmației cu o acțiune împotriva reclamantului privind plata unei pensii alimentare pentru copil.

53. Prin Sentința din data de 11 aprilie 2007, instanța a admis acțiunea și l-a condamnat pe reclamant să îi plătească suma de 190 lei românești (RON) pe lună. La data de 17 aprilie 2007, jumătate din salariul reclamantului a fost poprit pentru a asigura plata pensiei alimentare lunare până la noi ordine. Prin Decizia definitivă din data de 21 noiembrie 2007, tribunalul a respins ca neîntemeiat recursul reclamantului împotriva sentinței menționate mai sus.

II. Dreptul și practica interne pertinente

54. Prevederile relevante din CF sunt următoarele:

Articolul 97 alin. 2

„Ei [părinții] exercită drepturile lor părintești numai în interesul copiilor.”

Articolul 98

„Măsurile privitoare la persoana și bunurile copiilor se iau de către părinți, de comun acord. Dacă unul dintre părinți este mort (...), celălalt părinte exercită singur drepturile părintești.”

Articolul 100 alin. 1 și 3

„Copilul minor locuiește la părinții săi (...). În caz de neînțelegere între părinți, instanța judecătorească, ascultând autoritatea tutelară, precum și pe copil, dacă acesta a împlinit vârsta de 10 ani, va decide ținând seama de interesele copilului.”

Articolul 103

„Părinții au dreptul să ceară înapoierea copilului de la orice persoană care îl ține fără drept. Instanța judecătorească va respinge cererea, dacă înapoierea este contrară intereselor copilului. Acesta va fi ascultat, dacă a împlinit vârsta de 10 ani.”

Articolul 108

„Autoritatea tutelară este obligată să exercite un control efectiv și continuu asupra felului în care părinții își îndeplinesc îndatoririle privitoare la persoana și bunurile copilului.

Delegații autorității tutelare au dreptul să viziteze copiii la locuința lor și să se informeze pe orice cale despre felul cum aceștia sunt îngrijiți, în ceea ce privește sănătatea și dezvoltarea lor fizică, educarea lor (...); la nevoie, ei vor da îndrumările necesare.”

55. Autoritatea tutelară poate fi ajutată în activitatea sa de către colective de sprijin. Aceste colective sunt alcătuite din deputați, cadre didactice, juriști, responsabili ai crucii roșii etc. Colectivele de sprijin nu au putere de decizie, aceasta aparținând autorității tutelare; ele studiază doar pe teren aplicarea prevederilor legale în materie sau anumite aspecte ale problemelor cu care se confruntă autoritatea tutelară (I. Filipescu, Tratat de dreptul familiei, ediția a 5-a, 2000, p. 536). Dacă copilul nu locuiește la domiciliul său, autoritatea tutelară competentă este cea de la reședința sa.

56. Direcțiile județene pentru protecția drepturilor copiilor sunt instituții publice la nivel județean, cu personalitate juridică, aflate sub autoritatea consiliului județean. Rolul acestor instituții este să le asigure copiilor în dificultate protecția și asistența necesare pentru a beneficia de drepturile lor și de a le oferi sprijin și consiliere pentru a preveni situațiile care pun în pericol siguranța și dezvoltarea copilului.

57. Într-o Decizie cu nr. 2.435 din 1 noiembrie 1984, Curtea Supremă de Justiție, sesizată cu o cerere formulată de bunici pentru a li se încredința un copil în urma divorțului părinților săi, a statuat după cum urmează:

„În temeiul articolului 42 din Codul familiei, în caz de divorț, copiii minori sunt preluați în îngrijire de unul dintre părinți și numai în mod excepțional de către un terț, atunci când preluarea de către unul dintre părinți este contrară intereselor sale.

Simpla afecțiune ce există între minor și bunicii săi nu este suficientă pentru a le acorda acestora custodia și a le înlătura astfel părinților obligația legală de a crește și educa direct copilul, chiar dacă părinții și-au dat acordul pentru ca copilul să fie ținut de bunici. Acordul dat de părinți nu leagă instanța care trebuie să judece ținând cont de interesele copilului.”

58. Prevederile Codului de procedură civilă (CPC), în vigoare la data respectivă, referitoare la executarea unei hotărâri judecătorești, precum și modificările ulterioare sunt descrise în Hotărârea *Lafargue împotriva României*, (nr. 37.284/02, § 68, 13 iulie 2006). Art. 581 din CPC, care este și el relevant în speță, prevede următoarele:

„Instanța va putea să ordone măsuri vremelnice în cazuri grabnice, pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere, pentru prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara, precum și pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări (...)

Ordonanța este vremelnică și executorie. Instanța va putea hotărî ca executarea să se facă fără somație sau fără trecerea unui termen.”

59. Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 557 din 23 iunie 2004. În temeiul art. 14 și 16 din această lege, copilul, chiar despărțit de părinții săi, are dreptul la un contact direct cu aceștia și cu familia sa. Pentru a asigura relațiile personale dintre copil și părinte, legea prevede întâlniri cu părintele și vizite la domiciliul acestuia, vizite prelungite, corespondență, precum și transmiterea de informații copilului cu privire la părintele său (art. 15).

60. Conform art. 33 din această lege, copilul nu poate fi despărțit de părinții săi sau de unul dintre ei împotriva voinței lor, cu excepția situațiilor prevăzute în mod expres de lege, sub rezerva unei hotărâri judecătorești și numai dacă această despărțire este impusă de interesul superior al copilului. Orice despărțire a copilului și a părinților săi trebuie precedată de aplicarea de către serviciul de asistență socială a unui plan de servicii pentru informarea și consilierea părinților, o terapie sau o mediere al cărei scop este să prevină despărțirea copilului de părinții săi (art. 34 și 35). Dacă, după aplicarea planului, se constată că menținerea copilului lângă părinții săi nu este posibilă, direcția generală de asistență socială și protecție a copilului poate cere luarea unei „măsuri de protecție specială” în favoarea copilului (art. 35 alin. 5).

61. Conform art. 39 din legea menționată mai sus, copiii care, temporar sau definitiv, nu beneficiază de protecția părinților lor pot beneficia de „protecția alternativă”, cum este tutela, măsurile de protecție specială prevăzute de aceeași lege sau adopția. Măsurile de protecție specială sunt plasamentul, plasamentul în regim de urgență și supravegherea specializată. Părinții pot contesta în justiție măsurile de protecție specială.

Î N D R E P T

I. Asupra obiectului litigiului

62. Invocând art. 8 din Convenție, reclamantul susține că autoritățile române nu au luat măsurile adecvate pentru a asigura unitatea familială prin înapoierea imediată a lui D. și exercitarea drepturilor sale părintești. Întemeindu-se pe art. 6 § 1 din Convenție, acesta se plânge de soluția și de inechitatea procedurii finalizate prin Decizia din data de 20 iunie

2003 și de neexecutarea Sentinței din data de 1 martie 2001 a Judecătoriei Sighetu Marmatiei.

63. Astfel cum a fost formulat de reclamant și în circumstanțele speței, acest capăt de cerere necesită o analiză numai din perspectiva art. 8 din Convenție. Statuând asupra problemei principale ridicate cu privire la dreptul la respectarea vieții private și de familie, Curtea consideră că nu este necesar să se analizeze separat celelalte capete de cerere formulate în privința art. 6 din Convenție (*Kamil Uzun împotriva Turciei*, nr. 37.410/97, § 64, 10 mai 2007).

II. Asupra pretensei încălcări a art. 8 din Convenție

64. Reclamantul invocă art. 8 din Convenție, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirii faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

A. Asupra admisibilității

65. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, ea constată că nu există niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, îl declară admisibil.

B. Asupra fondului

1. Argumentele părților

a) Reclamantul

66. Reclamantul apreciază că autoritățile naționale nu au luat măsurile necesare pentru a asigura respectarea vieții sale de familie. El subliniază că este titularul drepturilor părintești și că are custodia copilului, dar fără a putea să își exercite efectiv aceste drepturi. El consideră că bunicii îl rețin pe copil fără drept și că îl manipulează, influențându-l cu privire la alegerea sa de a locui sau nu cu tatăl său.

67. El arată că prin neluarea măsurilor necesare în vederea asigurării executării imediate a ordonanței președințiale din data de 1 martie 2001 ce dispunea înapoierea lui D. la el, autoritățile naționale i-au încălcat grav drepturile părintești. Reclamantul subliniază lipsa de relevanță a motivelor reținute de instanțele naționale pentru a refuza să dispună înapoierea copilului. De asemenea, el denunță durata procedurii care a statuat pe fondul cererii sale de restituire a copilului, care, după părerea sa, a fost anormal de îndelungată având în vedere obiectul litigiului, și consideră că instanțele naționale și-au întemeiat hotărârile pe probe ce nu erau conforme cu realitatea. Reclamantul observă că trecerea timpului din cauza lipsei de diligență a autorităților l-a pus în fața faptului împlinit și că, în prezent, copilul, crescut de mai mulți ani sub influența bunicilor săi, refuză orice contact cu el.

68. Reclamantul constată că urgența unei măsuri prin care să se obțină restituirea unui copil se apreciază în raport cu calitatea terțului ce reține copilul. Astfel, autoritățile trebuie să acționeze cu și mai multă diligență atunci când copilul este reținut de către un terț, și nu de către celălalt părinte.

b) Guvernul

69. Guvernul subliniază că procedura de ordonanță președințială este o procedură specială și excepțională prin care instanțele sesizate nu judecă fondul cauzei, ci dispun măsuri cu caracter provizoriu dacă sunt întrunite condițiile de urgență. Acesta observă că, în speță, ordonanța președințială din 1 martie 2001 dispunea o măsură provizorie valabilă până în momentul în care instanțele naționale vor soluționa fondul cauzei. Prin urmare, după

părerea sa, perioada ce trebuie luată în considerare pentru a dezbate neexecutarea ordonanței menționate mai sus se încheie la data de 8 iunie 2001, dată la care instanțele naționale au respins pe fond cererea reclamantului având ca obiect obținerea înapoierei copilului.

70. Guvernul mai arată că, în virtutea dispozițiilor legale interne, principalul criteriu de luat în considerare în cadrul măsurilor luate pentru protecția minorilor este interesul superior al copilului. Guvernul subliniază că orice schimbare în situația concretă a copilului poate duce la modificarea măsurilor luate în interesul său. De asemenea, acesta arată că legislația și jurisprudența franceză și engleză acordă un rol important bunicilor, atenuând astfel „exclusivitatea” puterii părintești.

71. Guvernul observă că neexecutarea ordonanței președințiale din 1 martie 2001 și Decizia Curții Supreme de Justiție din 20 iunie 2003 pot constitui o ingerință în dreptul reclamantului la respectarea vieții sale de familie. Totuși, această ingerință este prevăzută de lege, și anume de art. 581 din CPC care reglementează procedura ordonanței președințiale și de art. 103 din CF. Ea urmărește un scop legitim, și anume interesul superior al copilului de a rămâne cu bunicii săi, de care era foarte atașat și care îi ofereau condiții materiale, morale și educative adecvate.

72. În ceea ce privește proporționalitatea ingerinței, Guvernul observă că reclamantul beneficia de o singură hotărâre favorabilă care să dispună înapoierea lui D. la el, în timp ce bunicii dispuneau de 3 hotărâri favorabile. Guvernul subliniază că Curtea Supremă de Justiție a statuat că interesul superior al lui D. era să locuiască la bunicii săi, unde beneficia de condiții optime pentru dezvoltarea sa. De asemenea, el remarcă faptul că reclamantul avea uneori un comportament violent față de bunici și de copil, așa cum reiese dintr-un raport de expertiză realizat de DJPDC Maramureș (vezi paragraful 30 de mai sus).

2. Aprecierea Curții

73. Curtea subliniază în primul rând că, în esență, legătura dintre reclamant și copilul său minor intră în sfera vieții de familie, în sensul art. 8 din Convenție (vezi, în special, hotărârile *Keegan împotriva Irlandei*, 26 mai 1994, p. 17-18, § 44, seria A nr. 290, *Hokkanen împotriva Finlandei*, Hotărârea din 23 septembrie 1994, seria A nr. 299-A, p. 19-20, §§ 54-55, și *Gnahoré împotriva Franței*, nr. 40.031/98, § 49, CEDO 2000-IX). Pe de altă parte, Curtea constată că acest lucru nu este controversat. Prin urmare, are datoria de a stabili dacă, ținând cont de principiile desprinse din jurisprudența sa (vezi, de exemplu, *Elsholz împotriva Germaniei* [MC], nr. 25.735/94, § 43, CEDO 2000-VIII, *Ignaccolo-Zenide împotriva României*, nr. 31.679/96, § 94, CEDO 2000-I, și *Iglesias Gil și A.U.I. împotriva Spaniei*, nr. 56.673/00, § 49, CEDO 2003-V), circumstanțele arătate de reclamant dezvăluie o încălcare a dreptului său la respectarea vieții de familie.

a) Existența unei ingerințe

74. Curtea observă că reclamantul se plânge de imposibilitatea de a obține înapoierea copilului și de a-și exercita drepturile părintești asupra lui D. Curtea apreciază că sunt aplicabile atât obligațiile „pozitive”, cât și cele „negative” ale autorităților naționale, dar că nu este cazul să insiste asupra acestei distincții, care nu se pretează în niciun caz unei definiții exacte și ale cărei principii sunt comparabile cu cele reținute de Curte anterior (*Iglesias Gil și A.U.I.*, menționată mai sus, § 48, și *Bianchi împotriva Elveției*, nr. 7.548/04, § 88, 22 iunie 2006). Hotărârile și totalitatea procedurilor urmate de reclamant în urma refuzului bunicilor de a restitui copilul constituie o „ingerință” în sensul paragrafului 2 al art. 8 din Convenție, în măsura în care ele îl împiedică pe reclamant să se bucure de exercitarea autorității sale părintești și de dreptul de a-și păstra fiica (vezi *Schmidt împotriva Franței*, nr. 35.109/02, § 58, 26 iulie 2007).

b) Asupra justificării ingerinței

(i) „Prevăzută de lege” și „scop legitim”

75. În speță, Curtea constată că Hotărârea din 20 iunie 2003 a Curții Supreme de Justiție este întemeiată pe art. 103 din CF, conform căruia instanța putea să nu dispună înapoierea unui copil la persoanele care au autoritatea părintească, invocând interesul superior al copilului.

76. Fără a se preocupa de „calitatea” acestei legi (vezi *Kruslin împotriva Franței*, 24 aprilie 1990, § 27, seria A nr. 176A), Curtea observă totuși că art. 103 din CF le conferă instanțelor naționale o putere de apreciere ale cărei întindere și modalitate în care este exercitată nu sunt stabilite cu suficientă claritate și precizie, având în vedere scopul legitim al măsurii. Dacă este incontestabil faptul că noțiunea de interes superior al copilului este deosebit de complexă, nu este mai puțin adevărat că textul acestui articol nu prevede, la luarea unei asemenea măsuri, garanții pentru protejarea drepturilor principalelor părți în cauză, și anume ale părinților și ale copilului, împotriva arbitrarului (*a contrario*, *Schmidt*, menționată mai sus, §§ 64-65).

77. Totuși, Curtea reamintește că a statuat deja că circumstanțele ce sunt luate în calcul atunci când se hotărăște încredințarea unui copil sau care privesc executarea unor astfel de hotărâri sunt atât de diverse încât nu am putea considera că o lege poate să prevadă toate cazurile posibile [*Olsson împotriva Suediei* (nr. 1), 24 martie 1988, § 62, seria A nr. 130]. În consecință, Curtea va porni de la principiul că ingerința în discuție era „prevăzută de lege”. Totuși, marja de apreciere a autorităților interne, și în mod deosebit cea a instanțelor, în interpretarea și aplicarea legii, va fi luată în considerare în analiza conformității măsurii litigioase cu cerințele de just echilibru.

78. Pe de altă parte, din conținutul art. 103 menționat mai sus, precum și din motivele reținute de instanțele naționale rezultă clar că aplicarea sa în speță avea ca scop apărarea intereselor lui D. Măsura litigioasă urmărea așadar un scop legitim în raport cu al doilea paragraf al art. 8, și anume protecția drepturilor și libertăților altora.

(ii) Necesitatea ingerinței într-o societate democratică

79. Pentru a aprecia „necesitatea” măsurii litigioase „într-o societate democratică”, Curtea va analiza, în lumina întregii cauze, dacă justul echilibru ce trebuie să existe între interesele concurente de față, cele ale copilului, cele ale tatălui și, în circumstanțele speței, cele ale bunicilor, ținând cont în același timp și de respectarea ordinii publice, a fost păstrat în limitele marjei de apreciere de care se bucură statele în materie (*Maumousseau și Washington împotriva Franței*, nr. 39.388/05, § 62, CEDO 2007-...). Ea nu are ca obligație să se substituie autorităților interne pentru a reglementa problemele privind încredințarea, ci îi revine obligația de a aprecia din perspectiva Convenției hotărârile pe care acestea le-au pronunțat în exercitarea puterii lor de apreciere (*Hokkanen*, menționată mai sus, § 55, și *Elsholz*, menționată mai sus, § 48).

80. Dacă Curtea recunoaște că autoritățile naționale se bucură de o mare marjă în aprecierea în special a necesității de a încredința un copil unei alte persoane decât părinților săi, în schimb ea trebuie să exercite un control mai riguros asupra restricțiilor suplimentare. Aceste restricții prezintă riscul de a distruge relațiile de familie dintre părinți și un copil mic (*Gnahoré*, menționată mai sus, § 54, și *Sahin împotriva Germaniei* [MC], nr. 30.943/96, § 65, CEDO 2003-VIII). Astfel de măsuri trebuie să se bazeze pe considerente inspirate de interesul copilului și care au suficientă greutate și soliditate (*Scozzari și Giunta împotriva Italiei* [MC], nr. 39.221/98 și 41.963/98, § 148, CEDO 2000-VIII, și *Couillard Maugery împotriva Franței*, nr. 64.796/01, § 242, 1 iulie 2004).

81. Curtea reamintește că, în cauzele de acest tip, interesul copiilor trebuie să aibă prioritate față de orice alt considerent. Curtea subliniază totuși că acest interes prezintă un dublu aspect (*Gnahoré*, menționată mai sus, § 59): pe de o parte, să le garanteze copiilor o evoluție într-un mediu sănătos; pe de altă parte, să mențină legăturile acestora cu familia, cu

excepția cazului în care aceasta s-a arătat a fi nedemnă, deoarece distrugerea acestei legături determină ruperea copilului de rădăcinile sale (*Maumousseau și Washington*, menționată mai sus, § 67). De aici rezultă că interesul copilului impune ca numai anumite circumstanțe cu totul excepționale să poată duce la o ruptură a unei părți a legăturii de familie și ca să se facă tot posibilul să se păstreze relațiile personale și, dacă este cazul, la momentul potrivit, „să se reconstituie” familia (*Schmidt*, menționată mai sus, § 84).

82. Curtea va analiza în primul rând motivele avansate de instanțele naționale pentru a justifica hotărârea de a o plasa pe D. la bunici și, în al doilea rând, dacă autoritățile naționale au dat dovadă de preocupare pentru a menține o legătură părintească între D. și tatăl său.

a) Asupra motivelor hotărârilor instanțelor naționale pentru refuzul de înapoiere a copilului

83. Curtea observă încă de la început că din dosar rezultă că înainte de apariția litigiului, încredințându-și copilul bunicilor săi pe perioada vacanței, reclamantul a avut un comportament normal ce putea fi considerat ca fiind în interesul copilului, în scopul de a întări legătura de familie dintre fiica sa și părinții mamei sale decedate. De asemenea, Curtea observă că, dacă deplasarea lui D. la domiciliul bunicilor săi s-a făcut cu acordul reclamantului, neînapoierea copilului la domiciliul său înainte de data de 23 octombrie 2001, perioadă în care reclamantul își exercita drepturile părintești, poate îmbrăca un caracter ilicit, cu atât mai mult cu cât o ordonanță președințială dispunea înapoierea sa imediată la tatăl său.

84. Curtea observă că, în speță, instanțele naționale au pronunțat soluții contradictorii referitor la chestiunea dacă reclamantul își dăduse acordul pentru ca D. să rămână să locuiască la bunicii săi pentru o perioadă nedeterminată (vezi paragrafele 13, 36 și 40 de mai sus). Totuși, afirmația reclamantului conform căreia acesta își dăduse acordul pentru ca D. să rămână la bunicii săi numai pe perioada vacanței este întărită de atitudinea sa. Într-adevăr, acesta a început demersuri pentru a obține înapoierea lui D. fără întârziere, după ce bunicii l-au informat despre refuzul lor de a o restitui. Pe de altă parte, referitor la această chestiune Curtea constată că, dacă copilul ar fi fost încredințat bunicilor pentru o perioadă nedeterminată, aceștia nu ar mai fi avut nevoie să facă acest demers. Așadar, Curtea apreciază că prin aceasta cauza de față se diferențiază de cauzele *Hokkanen*, menționată mai sus, și *Nanning împotriva Germaniei* (nr. 39.741/02, §§ 67-68, 12 iulie 2007), în care s-a stabilit că părinții își dăduseră acordul pentru copiii lor să rămână să locuiască la bunici și, respectiv, la părinții adoptivi pentru perioade foarte lungi, fără să facă demersuri să obțină înapoierea lor.

85. Curtea observă cu titlu introductiv că toate instanțele naționale au fost de acord cu faptul că reclamantul era capabil să îi ofere lui D. condiții de viață normale și că afecțiunea sa pentru copil era sinceră. Totuși, pentru a refuza să dispună înapoierea lui D. la reclamant, instanțele naționale și-au întemeiat hotărârile pe condițiile materiale și comportamentul reclamantului, pe posibilele dificultăți ale lui D. de a se integra în noua sa familie și pe integrarea lui D. în mediul bunicilor pentru care ea avea un atașament profund.

86. Curtea reamintește că faptul că un copil poate fi primit într-un cadru mai propice pentru educația sa nu poate justifica, în sine, sustragerea sa din îngrijirea părinților săi biologici (*Wallová și Walla împotriva Republicii Ceha*, nr. 23.848/04, § 71, 26 octombrie 2006). În speță, reclamantul, funcționar, beneficia de o locuință stabilă și de condiții materiale normale, cum de altfel au și constatat instanțele naționale. Capacitățile sale educative și afective nu au fost aduse în discuție [*a contrario*, *Rampogna și Murgia împotriva Italiei* (dec.), nr. 40.753/98, 11 mai 1999, și *M.G. și M.T.A. împotriva Italiei* (dec.), nr. 17.421/02, 28 iunie 2005].

87. În ceea ce privește pretinsul comportament violent al reclamantului, Curtea observă că toate hotărârile fac referire doar la incidentul ce a avut loc la data de 28 august

2001 (vezi paragraful 17 de mai sus) care nu a dat naștere unei anchete penale (vezi paragrafele 18 și 40 de mai sus) sau unei anchete specializate pentru a evalua comportamentul reclamantului. În acest sens, Curtea nu poate decât să constate că din dosar reiese că, în niciun stadiu al procedurii și în ciuda obiectului litigiului, instanțele naționale nu au considerat necesar să solicite un raport specializat referitor la starea psihologică a tatălui și copilului, la raporturile existente între ei sau, ținând cont de vârsta tânără a copilului, la influențele pe care mediul în care trăia le putea exercita asupra sa.

88. Curtea admite că noile condiții de viață ale reclamantului trebuiau luate în considerare de instanțele naționale. Totuși, în măsura în care raportul de expertiză realizat la domiciliul reclamantului a constatat că noua familie a reclamantului oferea condiții afective și morale normale pentru a crește un copil (vezi paragraful 35 de mai sus în fine), Curtea apreciază că era necesară o motivație mai convingătoare pentru a nu lua în considerare un astfel de raport.

89. Argumentul decisiv reținut de instanțele naționale pentru a respinge cererea reclamantului ce urmărea înapoierea copilului a fost marele atașament ce exista între D. și bunicii săi în ultimii ani; astfel, ele au apreciat că era în interesul superior al lui D. să rămână să locuiască temporar în mediul în care a trăit în ultima vreme și în care s-a integrat. Un asemenea argument este de înțeles având în vedere capacitatea de adaptare a unui copil și faptul că D. locuiește la bunicii săi de la o vârstă foarte tânără. Totuși, Curtea reiterează principiul bine stabilit în jurisprudența sa conform căruia scopul Convenției constă în protejarea drepturilor nu teoretice sau iluzorii, ci concrete și efective (vezi, *mutatis mutandis*, *Artico împotriva Italiei*, Hotărârea din 13 mai 1980, seria A nr. 37, p. 16, § 33). Conform acestei logici, ea consideră că respectarea efectivă a vieții de familie presupune ca relațiile viitoare dintre părinte și copil să se stabilească numai pe baza tuturor elementelor relevante, nu prin simpla trecere a timpului [*Ignaccolo-Zenide*, menționată mai sus, § 102, și *Pini și alții împotriva României*, nr. 78.028/01 și 78.030/01, § 175, CEDO 2004-V (extrase)].

90. Curtea apreciază că, în cauza de față, motivele reținute de instanțele naționale pentru a refuza înapoierea lui D. la tatăl său nu corespund circumstanțelor „cu totul excepționale” ce ar putea justifica o ruptură a legăturii de familie. Totuși, ea este de acord cu faptul că, din cauza trecerii timpului și a integrării lui D. în familia bunicilor, instanțele naționale au putut să refuze „pentru moment”, după cum ele însele menționează, întoarcerea copilului. Totuși, dacă Curtea admite că o schimbare în situația de fapt poate justifica în mod excepțional o decizie referitoare la preluarea în grijă a copilului, ea trebuie să se asigure că schimbările esențiale în cauză nu sunt rezultatul unei acțiuni sau inacțiuni a autorităților statului (*Monory împotriva României și Ungariei*, nr. 71.099/01, § 83, 5 aprilie 2005, și, *mutatis mutandis*, *Sylvester împotriva Austriei*, nr. 36.812/97 și 40.104/98, § 59, 24 aprilie 2003) și că autoritățile competente au depus toate eforturile să mențină relațiile personale și, dacă este cazul, la momentul potrivit, „să reconstituie” familia (*Schmidt*, menționată mai sus, § 84).

β) Asupra măsurilor luate de autoritățile naționale pentru a asigura legătura de familie dintre reclamant și copilul său

91. Curtea apreciază că, în speță, trebuie acordată o importanță deosebită faptului că nimeni nu contestă că reclamantul are autoritatea părintească și custodia lui D. Mai mult, instanțele naționale sunt de aceeași părere, potrivit căreia copilul își are domiciliul la tatăl său. Totuși, reclamantul nu își poate exercita drepturile părintești.

92. Curtea reamintește în primul rând că, în cauzele referitoare la înapoierea copiilor, caracterul adecvat al unei măsuri se judecă în funcție de rapiditatea punerii sale în aplicare [*Ignaccolo-Zenide*, menționată mai sus, § 102, *Pini și alții împotriva României*, nr.

78.028/01 și 78.030/01, § 175, CEDO 2004-V (extrase), și *Monory*, menționată mai sus, § 82].

93. Sub acest aspect trebuie menționat că, deși reclamantul a formulat cererea de ordonanță președințială la data de 7 ianuarie 2001, ea nu a fost analizată de instanțe decât la 1 martie și 20 aprilie 2001, adică după 10 săptămâni de la refuzul bunicilor de a restitui copilul și de la depunerea cererii reclamantului. Or, Curtea nu este convinsă că un astfel de interval de timp este adecvat pentru esența unei astfel de acțiuni, care presupune urgență și al cărei scop este să ferească individul de orice prejudiciu ce ar putea rezulta din simpla trecere a timpului (*Ignaccolo-Zenide*, menționată mai sus, § 102). Dacă din partea autorităților se cere o diligență deosebită atunci când în discuție se află încredințarea unui copil, Curtea este de părere că această cerință de celeritate este cu atât mai strictă în cazul în care, ca și în speță, un părinte cere înapoierea copilului său de la o persoană care îl deține fără a avea acest drept și fără acordul său.

94. De asemenea, Curtea reamintește că, în ceea ce privește executarea hotărârilor referitoare la înapoierea unui copil, înțelegerea și colaborarea tuturor persoanelor în cauză reprezintă întotdeauna un factor important (*Ignaccolo Zenide*, menționată mai sus, § 94). În plus, atunci când apar dificultăți, datorate în principal refuzului persoanei la care se află copilul de a se supune executării hotărârii ce dispune înapoierea sa imediată, autoritățile competente au obligația să ia măsurile adecvate pentru a sancționa această lipsă de cooperare și dacă, în principiu, în acest domeniu delicat nu sunt de dorit măsuri coercitive în privința copiilor, recurgerea la sancțiuni nu poate fi înlăturată în caz de comportament vădit ilegal al persoanei cu care locuiește copilul (*Maumousseau și Washington*, menționată mai sus, § 83).

95. Curtea observă că, în speță, tentativele reclamantului de a-i constrânge pe bunici să execute ordonanța președințială cu ajutorul unui executor judecătoresc și urmând calea penală s-au dovedit a fi în zadar, în special din cauza atitudinii prea puțin active a autorităților competente (vezi paragrafele 15 și 16 de mai sus). Mai mult, autoritățile penale au pronunțat hotărârea lor definitivă după 2 ani și jumătate de la depunerea plângerii de către reclamant împotriva bunicilor care refuzau să execute o hotărâre judecătorească definitivă (vezi paragraful 43 de mai sus). În plus, autoritățile specializate în protecția drepturilor copilului nu au reușit să coopereze în mod fructuos (vezi paragraful 31 de mai sus). Prin urmare, Curtea apreciază că, neacționând cu diligență, autoritățile naționale, prin comportamentul lor, au favorizat integrarea lui D. în noul său mediu și, în consecință, au contribuit într-un mod decisiv la consolidarea unei situații de fapt contrare dreptului reclamantului protejat de art. 8 din Convenție.

96. De asemenea, Curtea observă că părțile au formulat argumente similare în fața instanțelor naționale cu ocazia acțiunii având ca obiect înapoierea copilului și cu ocazia celei referitoare la încredințarea lui D. Or, dacă aceste argumente nu au fost reținute de instanțele naționale pentru a-i retrace reclamantului custodia lui D., ele nu au fost totuși considerate suficiente pentru a dispune înapoierea copilului la tatăl său (vezi paragrafele 39 și 40 de mai sus). Mai mult, instanțele naționale au statuat că afecțiunea existentă între copil și bunici nu era suficientă, ea singură, să justifice despărțirea unui părinte de copilul său (vezi și paragrafele 40 și 57 de mai sus). Prin urmare, această practică a instanțelor naționale a afectat previzibilitatea acțiunii reclamantului ce urmărea obținerea înapoierii copilului de la persoane care îl țineau fără a avea acest drept.

97. În plus, Curtea consideră că, dacă instanțele naționale refuză temporar înapoierea unui copil la tatăl său, ale cărui drepturi părintești nu au fost limitate, nu este mai puțin adevărat că trebuie luate măsuri pentru a crea și asigura un just echilibru între interesul copilului și cel al părintelui care trebuie să își exercite drepturile părintești. Acolo unde este stabilită existența unei legături de familie și unde motivele ce stau la baza refuzului de

înapoiere a copilului sunt datorate lipsei de contacte între părțile respective și trecerii timpului, statul trebuie, în principiu, să acționeze astfel încât să îi permită acestei legături să se dezvolte (*Keegan*, menționată mai sus, p. 19, § 49, *Hokkanen*, menționată mai sus, p. 20, § 55, și *Ignaccolo Zenide*, menționată mai sus, § 94). Obligațiile statului nu se limitează la a veghea în sensul de a permite copilului să i se poată alătura tatălui său, ci ele cuprind și totalitatea măsurilor pregătitoare ce permit atingerea acestui rezultat (*mutatis mutandis*, *Kosmopoulou împotriva Greciei*, nr. 60.457/00, § 45, 5 februarie 2004).

98. Curtea constată că temeiul juridic pe care și-au întemeiat instanțele naționale refuzul de a i-o înapoi pe D. reclamantului este art. 103 din CF. Totuși, Curtea constată că acest articol le permite instanțelor să refuze înapoierea copilului și să îl încredințeze unei persoane ce nu mai avusese până atunci niciun drept asupra lui, fără să prevadă în același timp o modificare a drepturilor părinților asupra copilului. Or, o astfel de măsură poate duce la situații care, ca și în cazul de față, stabilesc relațiile viitoare dintre părinte și copil nu pe baza tuturor elementelor relevante, ci pe simpla trecere a timpului (*Ignaccolo-Zenide*, menționată mai sus, § 102). În opinia Curții, o astfel de măsură temporară poate fi eficientă dacă este susținută de garanții și măsuri prevăzute de autorități pentru a împiedica ruptura legăturii dintre copil și părinte, căruia, în plus, i s-a recunoscut exercitarea drepturilor părintești.

99. Curtea observă că, în acțiunea sa de solicitare a înapoierii copilului, finalizată prin Hotărârea din 20 iunie 2003, întemeindu-se pe prevederile CF, reclamantul a arătat și imposibilitatea sa de a-și exercita drepturile părintești, lipsa oricărui contact cu copilul împiedicându-l să participe la educația și dezvoltarea sa. Or, instanțele naționale nu au analizat în niciun fel posibilitatea pentru reclamant de a-și exercita într-un mod efectiv drepturile părintești din care nu a fost decăzut.

100. În acest sens, Curtea dezaprobă faptul că, pe o perioadă atât de lungă de timp, autoritățile nu s-au preocupat deloc de diluarea progresivă și chiar de ruptura relațiilor dintre D. și tatăl său, în special de lipsa contactelor concrete și efective între părțile interesate; astfel, în loc să dispună măsuri pentru menținerea și îmbunătățirea, dacă era cazul, a raporturilor dintre tată și copil, instanțele naționale au preferat să lase timpul să rezolve situația, ceea ce a dus, având în vedere vârsta și atitudinea copilului, la riscul unei înstrăinări crescânde și definitive între cei doi, care nu poate fi deloc considerată ca fiind în interesul superior al copilului (vezi, *Bianchi*, menționată mai sus, § 99 și, *mutatis mutandis*, *Kutzner împotriva Germaniei*, nr. 46.544/99, § 79, CEDO 2002-I). Instanțele naționale nu au făcut decât să aprobe situația creată prin lipsa de diligență a autorităților în a asigura executarea ordonanței președințiale.

101. De asemenea, Curtea consideră deosebit de regretabil faptul că, în măsura în care reclamantul beneficia de exercitarea drepturilor părintești și în care D. nu era plasată la bunicii săi decât temporar, copilul nu a beneficiat în mod evident de sprijin psihologic pentru a-și menține și îmbunătăți raporturile cu tatăl său, sprijin susceptibil de a face posibilă întoarcerea sa la el. O astfel de măsură ar fi permis ca interesele reclamantului să converge cu cele ale copilului, și nu să concureze, cum s-a întâmplat în cazul de față (*mutatis mutandis*, *Pini și alții împotriva României*, menționată mai sus, § 163 in fine).

102. Curtea observă că în procedura provizorie a ordonanței președințiale reclamantul a solicitat în subsidiar un drept de vizită a copilului (vezi paragraful 12 de mai sus). După această procedură, este de înțeles că, având toate drepturile asupra copilului, spre deosebire de bunici, reclamantul a solicitat înapoierea imediată a lui D. și nu un drept de vizită. Prin urmare, Curtea consideră că, în contextul foarte special al cauzei, reclamantul nu poate fi blamat pentru faptul că nu a cerut un drept de vizită după procedura provizorie. Curtea observă că, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 272/2004, legislația națională prevede în favoarea copilului dreptul de a avea contacte cu părinții săi. În plus, această lege

implementează un sistem de măsuri pentru prevenirea despărțirii unui copil de părinții săi, precum și pentru a asigura relațiile dintre copil și părinții săi atunci când este dispusă o măsură de plasament.

103. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că pasivitatea autorităților se află la originea rupturii relațiilor dintre copil și tatăl său. Rezultă că, în cazul de față, nu putem spune că dreptul la respectarea vieții de familie al reclamantului a fost protejat într-un mod efectiv, în ciuda aspirațiilor legitime ale acestuia de a-și vedea familia reunită, astfel cum prevede art. 8 din Convenție. Prin urmare, a avut loc încălcarea acestei prevederi.

III. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

104. Conform art. 41 din Convenție,

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă ”

A. Prejudiciu

105. Reclamantul solicită pentru prejudiciul material înapoierea fiicei sale, precum și, în caz de refuz al lui D. de a reveni la el, condamnarea Guvernului să îi plătească daune cominatorii de 100 euro (EUR) pe zi de întârziere până în momentul întregirii familiei. De asemenea, el solicită un miliard de EUR pentru prejudiciul moral pe care l-a suferit din cauza despărțirii de fiica sa, din cauza neexecutării ordonanței președințiale și a inechității procedurii având ca obiect înapoierea copilului.

106. Guvernul nu contestă că imposibilitatea reclamantului de a-și recupera fiica i-a cauzat un anumit prejudiciu moral. Totuși, acesta subliniază că reclamantul nu a fost decăzut din drepturile sale părintești pe care și le poate exercita în orice moment, inclusiv solicitând un drept de vizită. El consideră excesivă suma solicitată de reclamant pentru prejudiciul moral și că o eventuală constatare a încălcării ar putea constitui în sine o reparație suficientă a prejudiciului moral pe care reclamantul susține că l-a suferit.

107. Curtea reamintește că a constatat încălcarea art. 8 din Convenție. Ea apreciază că prejudiciul material al reclamantului nu este susținut. Totuși, în opinia Curții, este neîndoielnic că, păstrând totuși o atitudine extrem de demnă, reclamantul cunoaște, de multă vreme, o suferință profundă din cauza încălcării constatate în speță. În plus, acesta a trebuit să dedice mult timp și să depună multe eforturi pentru a încerca să obțină exercitarea efectivă a drepturilor sale părintești, ceea ce nu s-a întâmplat. În contextul cauzei și ținând cont de atitudinea actuală a lui D. care, în vârstă de 14 ani, declară că dorește să rămână să locuiască cu bunicii săi, eforturile reclamantului ar trebui susținute de autoritățile competente, în vederea stabilirii unui contact între copil și tată. În această privință, Curtea apreciază că este în interesul superior al copilului ca autoritățile naționale competente să ia inițiativa și să își coordoneze activitatea pentru a restabili treptat legătura părintească dintre D. și reclamant. Elementele menționate nu se pretează la un calcul. Statuând în echitate, în spiritul art. 41, ea alocă pentru prejudiciul moral suma de 20.000 EUR.

B. Cheltuieli de judecată

108. Reclamantul solicită și suma de 6.600 EUR pentru cheltuielile de judecată angajate în fața instanțelor interne și în fața Curții.

109. Guvernul nu se opune rambursării cheltuielilor de judecată legate de procedurile ce fac obiectul cererii în fața Curții, în măsura în care ele sunt susținute cu documente justificative, iar cuantumul lor nu depășește un anumit prag rezonabil.

110. Curtea reamintește că alocarea cheltuielilor de judecată în temeiul art. 41 presupune ca realitatea, necesitatea și, în plus, caracterul rezonabil al cuantumului lor să fie justificate [*Iatridis împotriva Greciei* (reparație echitabilă) [MC], nr. 31.107/96, § 54, CEDO 2000-XI]. În plus, cheltuielile de judecată nu sunt recuperabile decât în măsura în

care ele au legătură cu încălcarea constatată (*Van de Hurk împotriva Olandei*, Hotărârea din 19 aprilie 1994, seria A nr. 288, p. 21, § 66). Ținând cont de elementele aflate în posesia sa și de criteriile degajate din jurisprudența sa, Curtea, statuând în echitate, îi acordă reclamantului 3.000 EUR cu titlu de cheltuieli de judecată.

C. Dobânzi moratorii

111. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA

1. declară, în unanimitate, cererea admisibilă;
2. hotărăște, cu 6 voturi la 1, că a avut loc încălcarea art. 8 din Convenție;
3. hotărăște, cu 6 voturi la 1:

a) ca statul pârât să îi plătească reclamantului, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, conform art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, ce vor fi convertite în moneda națională la cursul de schimb valabil la data plății:

- (i) 20.000 EUR (douăzeci mii euro), plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit, ca daune morale;
- (ii) 3.000 (trei mii euro), plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit de reclamant, cu titlu de cheltuieli de judecată;

b) ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, aceste sume să se majoreze cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale;

4. respinge, în unanimitate, cererea de reparație echitabilă în rest.

Întocmită în limba franceză, ulterior comunicată în scris la data de 26 mai 2009, în conformitate cu art. 77 paragrafele 2 și 3 din Regulament.

Josep Casadevall,

președinte

Santiago Quesada,

grefier

La prezenta hotărâre este anexată, conform art. 45 § 2 din Convenție și art. 74 § 2 din Regulament, expunerea opiniei separate a judecătoarei Fura-Sandström.

J.C.M S.Q

OPINIE SEPARATĂ

a doamnei judecător Fura-Sandström

1. Majoritatea a constatat încălcarea art. 8 din Convenție. Eu nu sunt de aceeași părere, din următoarele motive.

2. Punctul meu de plecare este că judecătorul național este mai bine plasat decât judecătorul internațional pentru a se pronunța în cauzele legate de viața de familie și pentru a găsi justul echilibru dintre interesele și drepturile persoanelor în cauză, în special interesul superior al copilului. Statele dispun de o mare marjă de apreciere în acest domeniu, și acesta este un lucru binevenit, așa cum am avut deja ocazia să constat în opiniile mele separate din cauzele *Reigado Ramos împotriva Portugaliei* (nr. 73.229/01, 22 noiembrie 2005) și *Kříž împotriva Republicii Cehe* (nr. 26.634/03, 9 ianuarie 2007).

3. Admit că circumstanțele cauzei de față sunt deosebite și că autoritățile judiciare române ar putea eventual fi criticate pentru că nu au acționat mai mult și mai repede. După cum constată majoritatea, autoritățile competente nu au reușit să coopereze între ele pentru a proteja dreptul copilului (paragraful 95). Oricât de regretabilă ar fi, nu sunt convinsă că această atitudine a autorităților a „contribuit într-un mod decisiv la consolidarea unei situații de fapt contrare dreptului reclamantului protejat de art. 8 din Convenție” (paragraful 95).

4. Să rememorăm faptele. La data de 27 ianuarie 2001, reclamantul și-a dat acordul ca fiica sa, în vârstă de 6 ani, să își petreacă vacanța școlară la bunicii săi din partea mamei. La data de 4 februarie 2001, aceștia l-au informat pe reclamant că nu au de gând să îi înapoieze fiica. A doua zi, reclamantul a făcut plângere la poliție (paragrafele 7-9). Acesta a fost începutul unei serii de acțiuni judiciare și administrative ce nu i-au permis reclamantului, nici până astăzi, să își revadă fiica.

5. Totuși, din dosar nu reiese că reclamantul a încercat și să găsească o soluție amiabilă cu bunicii, singur sau cu ajutorul autorităților competente.

6. Autoritățile naționale s-au aflat în fața unei situații complexe și delicate. Complexitatea este dovedită de faptul că instanțele interne au evaluat probele în mod diferit (vezi conținutul acordului dat de reclamant, paragraful 23) și au pronunțat sentințe uneori contradictorii (paragrafele 16 și 25). În plus, cu ocazia tentativelor de executare, a avut loc un incident violent între bunici și reclamant, în care fetița a suferit leziuni care au necesitat 17 zile de îngrijiri medicale (paragraful 18). Consider că este cel puțin ciudat că parchetul militar a dispus neînceperea urmăririi penale în favoarea reclamantului pe motivul că bunicii și-au retras plângerea penală, deși în cauză erau acuzații referitoare la acte de violență comise asupra unei minore. Acest lucru îmi întărește impresia de complexitate a dosarului și este probabil că acesta cuprinde fapte care ne scapă.

7. Un tată care are toate drepturile părintești s-a aflat în imposibilitatea de a-și exercita drepturile și în incapacitatea de a ține legătura cu fiica sa din cauză că bunicii, cărora le-a încredințat-o, i se opuneau. O situație de neacceptat, desigur, dar poate că răspunsul nu era nici alb, nici negru. Poate că alegerea nu se făcea între o reședință permanentă la tată sau la bunici. Poate că ar fi trebuit să se caute o soluție intermediară: drept de vizită, vizite însoțite, custodie alternativă, mediere sau sprijin psihologic? Noi, judecătorii internaționali, nu putem să știm acest lucru și nu avem dreptul să speculăm.

8. Autoritățile naționale l-au ascultat pe copil, care a explicat că preferă să locuiască cu bunicii săi (paragraful 48). Judecătorii naționali au constatat că trebuie să primeze interesul

superior al copilului și, mai ales, voința sa (paragraful 50). Ei și-au pronunțat hotărârile ținând cont de toți factorii relevanți, inclusiv de dorința exprimată de copil. Rolul nostru este oare să refacem această evaluare a faptelor și să revedem interpretarea dreptului intern fără a avea beneficiul audierii părților? Nu cred.

9. Nu împărtășesc concluzia majorității conform căreia „neacționând cu diligență, autoritățile naționale, prin comportamentul lor, au favorizat integrarea lui D. în noul său mediu și, în consecință, au contribuit într-un mod decisiv (am adăugat aldin) la consolidarea unei situații de fapt contrare dreptului reclamantului protejat de art. 8 din Convenție“ (paragraful 95). Mi se pare că și reclamantul a contribuit la această situație sau cel puțin nu reușesc să înlătur această ipoteză.

10. Pentru toate aceste motive consider că, în această cauză, Curtea ar fi trebuit mai bine să acorde prioritate principiului subsidiarității.